

ปีที่ 64 ฉบับที่ 21982 วันพุธที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 หน้า 17

หลุมพอเพียงอีกครึ่งเครื่องมือสู่ความสำเร็จ ในการทำเกษตรแบบพอเพียง

ศูนย์พัฒนาคุณธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้นำเอาเครื่องมือที่มีชื่อว่า “หลุมพอเพียง” มาใช้ในการทำการเกษตรแบบพอเพียง ๑ ไร่ ไม่ยากไม่จน จนประสบผลสำเร็จอย่างงาม ขณะนี้ได้ขยายผลไปยังชุมชนและสถานศึกษา ในพื้นที่ใกล้เคียง รวมกว่า ๔,๐๐๐ ไร่

หลุมพอเพียง คือ วิธีการบริหารจัดการสิ่งที่อยู่ในหลุม โดยหลักการในการทำหลุมพอเพียง คือ การปลูกพืชหลายอย่างในหลุมเดียวกัน หลุมที่ว่านี้ไม่ได้มีสภาพเป็นหลุมลึกๆ แต่เป็นการปลูกพืชเป็นกลุ่มขนาดของหลุมกว้างประมาณ ๒x๒ เมตร เว้นระยะห่างระหว่างหลุม ๔x๔ เมตร โดยสร้างหลุมไว้ตามหัวไร่ปลายนา มุมบ้าน หลังครัว ขอบบ่อน้ำริมทางเดิน การทำหลุมพอเพียงเริ่มจากเตรียมพื้นที่ตามขนาดที่กำหนด แล้วปลูกหญ้าแฝกเป็นรูปวงกลมหรือเป็นลือกสี่เหลี่ยมบริเวณปากหลุม จากนั้นปลูกไม้ในหลุมนี้ ๔-๕ ประเภทในหลุมเดียว

ต้นไม้ที่จะปลูกในหลุมแบ่งเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

- ๑) **ไม้พี่เลี้ยง** เป็นไม้ที่ให้ร่มเงา เก็บน้ำ เก็บความชื้น โดยเฉพาะช่วงร้อนหรือหน้าแล้ง เช่น กล้วยน้ำว่า กล้วยหอม ควรปลูกทางทิศตะวันตก เพื่อช่วยบังแสงช่วงบ่ายที่อากาศร้อนจัด เป็นพี่เลี้ยงให้พืชที่ไม่ชอบแดดจัดมากเมื่อได้กล้วยเครือแรก เมื่อปลูก ๑ ปี ก็ตัดทิ้ง ปล่อยให้ใหม่ให้ทำงาน

- ๒) **ไม้รายวัน** เป็นไม้ล้มลุกปลูกง่าย ตายเร็ว ต้องคอยปลูกใหม่ ดูแลรดน้ำทุกวัน แต่เก็บผลได้เร็ว ได้ทุกวัน เช่น พริก มะเขือ กะเพรา โหระพา ตะไคร้ ข่า พักทอง

แตงไทย แตงกวา ผักบุ้งจีน คื่นห่าน เริ่มเก็บกินได้ตั้งแต่ ๑๕ วัน

- ๓) **ไม้ข้ามปี** เป็นไม้ที่เอาตัวรอดได้ดี เก็บผลได้นานพอสมควร เช่น ชะอม ผักหวาน มะละกอ ผักติ้ว ผักเม็ก เริ่มเก็บกินได้ตั้งแต่ ๑ เดือน

- ๔) **ไม้บ้านาญ** เป็นไม้ผลยืนต้นใช้เวลาปลูก ๒-๔ ปี แต่เมื่อให้ผลผลิตแล้ว เก็บกิน เก็บขายได้เรื่อยๆ เช่น ขนุน มะม่วง มะนาว กระท้อน เงาะ ทุเรียน มังคุด ยางพารา ในหลุมหนึ่งควรเลือกปลูกไม้บ้านาญเพียงประเภทเดียว

- ๕) **ไม้มรดก** เป็นกลุ่มไม้ใช้สอยที่อายุยืนใช้เวลาปลูกนาน เก็บไว้เป็นมรดกให้ลูกหลานหรือจะตัดขายหรือนำไปใช้ซ่อมแซมบ้าน เช่น ประดู่ สักทอง ยางนา สะเดา พะยูง ชิงชัน ไม้พวกนี้เป็นไม้ใหญ่ ปลูกฝังตรงข้ามกับต้นกล้วย การปลูกพืชผสมผสานกันโดยมีกล้วยเป็นพืชพี่เลี้ยง จะทำให้พืชชนิดอื่นๆ ในหลุมเติบโตได้พร้อมกันอย่าง

สมดุล พืชที่ปลูกควรเลือกพืชที่โตได้ดีในท้องถิ่น
ข้อจำกัดในการปลูกพืช ผักหวานปลูกกับต้นกล้วยไม่ได้
ต้นแมงลักปลูกกับต้นโหระพาไม่ได้ ประโยชน์ของ
หลุมพอเพียงนี้มีหลากหลายทั้งเป็นการประหยัดน้ำ
ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ พืชต่างๆ ได้รับแสงแดด
อย่างเหมาะสม พืชมีความหลากหลายสามารถจัดการ
กันเองได้ และเอื้อต่อการกำจัดศัตรูพืชอย่างเกื้อกูล
และที่สำคัญทำให้มีอยู่มาก มีรายได้จากหลุมพอเพียง
ตั้งแต่ปีแรกที่เริ่มปลูก

สนใจข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อกองนโยบายเทคโนโลยี

เพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๑-๖๕๙๙